Belföldi extrémizmus - Kritikus incidensek Európában

1990 – 2010

Kezdeti jelentés

Athena Institute

Az Athena Intézet publikációi ingyenesen letölthetők az Intézet honlapjáról.

Az ezen tanulmánnyal kapcsolatos véleményeket és megállapításokat szívesen fogadjuk, ezeket az Athena Intézet weboldalán található email alkalmazáson keresztül küldheti el hozzánk.

© Athena Intézet, 2012

E tanulmány semmilyen része nem felhasználható, vagy közölhető - sem részben sem egészben – bármilyen formában vagy bármely módon, tehát elektronikusan vagy mechanikusan – beleértve a fénymásolást, felvételt vagy bármilyen adathordozó rendszert, kivéve nem kereskedelmi és magánjellegű használatra – az Athena Intézet írásbeli engedélye nélkül. Kutatási és hírekhez kapcsolódó anyagként felhasználható, amennyiben megfelelő hivatkozás történik az Athena Intézetre.

Kutatási csoport
Domina Kristóf, igazgató
Harsányi Márton, vezető elemző
Berecz Tamás, elemző

www.athenainstitute.eu/en

A tanulmány publikációját az

támogatása tette lehetővé.

Belföldi extrémizmus - Kritikus incidensek Európában

1990 2010

Kezdeti jelentés

2012

Tartalomjegyzék

ELŐSZÓ 6

ÖSSZEFOGLALÓ 9

ALAPVETŐ TRENDEK ÉS MEGÁLLAPÍTÁSOK 13

- Európai trendek az áldozatok számában 13
- Regionális különbségek az áldozatok számában 20
- Eltérések az áldozatok típusában országonként 23
- A legtöbb és legkevesebb incidenst elszenvedő országok 27
- Tendenciák a támodások típusában 29
- Tendenciák a célpontok típusában 32
- Jelentősebb extrémista csoportok és ideológiai hátterük 36
- Az oslói merényletek - trendforduló? 41

FŐBB TRENDEK A STATISZTIKA TÜKRÉBEN 43

- Európai trendek az áldozatok számában 44
- Regionális különbségek az áldozatok számában 47

Országok szerinti trendek az áldozatok típusa szerint 48
A legtöbb és legkevesebb incidenst elszenvedő országok 50
Tendenciák a támodások típusában 53
Tendenciák a célpontok típusában 56
VÁLASZTOTT ORSZÁGOK PROFILJAI 58
Spanyolország 59
Franciaország 60
Görögország 61
Albánia 62
Németország 63
Szerbia 64
Nagy-Britannia 65
METODOLÓGIA 66
statisztikai adatok gyűjtése 66
A jelentésben alkalmazott metodológia 69
AZ ATHENA INTÉZETRŐL 73

Előszó

A ‘90-es évek balkáni háborúi óta Európában olyan béke és stabilitás tapasztalható, amely ritkán fordult elő az emberiség történelmében. Ahogy a NATO és ez Európai Unió a bővítési folyamat végéhez közeledik, a háború vagy nagyszabású erőszakos események esélye a nulla felé közelít. Azonban napjainkban egy másfajta háború dúl Európában. Egy háború, hogy meghatározzuk az identitásunkat egy új korszakban; az identitásunkat, amelyet sokak szerint a növekvő bevándorlás veszélyeztet. Ezen bevándorlók jelenléte Európában nem új keletű, de mindenképpen olyan jelenség, amelyet a népesség jelentős része kihívásnak, mi több, fenyegetésnek tart. Mások szerint identitásunkat a globalizáció erői veszélyeztetik – esetenként nemzetközi pénzügyi válságok formájában –, hozzájárulva a létező feszültségek erősítéséhez, illetve a félelem és instabilitás érzetének kialakulásához.

Az elmúlt néhány hónapban könnyen találhatunk példákat a fentebbi állításokra. Akár Magyarországon egy Gyöngyöspata elenevezésű faluban, ahol extrémista csoportok kampánya fizikai erőszakba torkollt vagy a

norvég fővárosban és szigeten, ahol 77 áldozatot szedett egyetlen magányos szélsőséges. Az emberi szenvedésen túl ezek az esetek azt is bizonyítják, hogy a belföldi extrémizmus képes jelentősen befolyásolni - vagy alapjaiban megrázni - a demokratikus politikai folyamatokat. Ez a képesség ritkán ismertetik fel, habár képes lehet a demokratikus döntéshozatal torzítására is.

A Kezdeti Jelentés az első lépés az Athena Intézet szélesebb körű, az egész kontinensre kiterjedő kutatásában. Szükségességét az tette nyilvánvalóvá, hogy hasonló egész Európára kiterjedő kutatás eddig nem volt elérhető ebben a témában. Így a Jelentés elsődleges célja, hogy a jelenséggel kapcsolatos tényeket feltérképezze. A következp lépésben ezeket az alapvető tényeket ki kell elemezni és meg kell vitatni annak érdekében, hogy megérthessük, a belföldi extrémizmus milyen hatásokkal járt Európára nézve a hidegháború vége óta eltelt 20 év során.

A tanulmány ugyanakkor áttekintést is ad arról az árról, amit a belföldi extrémizmus miatt Európa áldozatok formájában fizetett. Teszi ezt annak érdekében, hogy jobban megértsük a jelen kihívásait, amelyekkel az európaiaknak meg kell birkózniuk. Ezek a kihívások általában alulreprezentáltak a kutatásokban csakúgy, mint a politikai párbeszéd fősodrában. Ezekre a

kihívásokra, habár néha felkapja őket a média, még mindig nem tekintünk úgy, mint növekvő kockázatot jelentő biztonsági fenyegetésre, amely ellen Európának sokkal szisztematikusabb és alaposabb módon, új eszközökkel kell harcolnia.

Az Athena Intézet jelen tanulmányának célja, hogy vitát indítson az európai biztonságpolitika „őrei" között és támogassa őket azon nehéz döntések meghozatalában, amelyekkel az elkövetkezendő években kell majd szembenézniük.

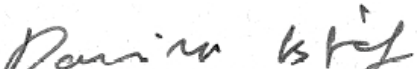

Domina Kristóf
igazgató
Athena Intézet

Összefoglaló

Ez a tanulmány az első lépés a belföldi extrémista csoportok jelentette fenyegetés leírásában és megértésében Európában. A Jelentést az tette szükségessé, hogy ebben a témában eleddig nem készült hasonló jellegű kutatás, amely egész Európára kiterjedt volna. Ez azonban azt is jelenti, hogy jelen tanulmány ennek a jelenségnek csak a legszembeötlőbb aspektusával, a biztonságpolitikai dimenzióval foglalkozik.

Európában 1990 és 2010 között kritikus incidensek során - azaz olyan események következtében, amelyek a politikai folyamatokra is érdemi hatással voltak – 300 európai polgár veszítette életét és több mint 1200 sebesült meg.

A legtöbb áldozatot az 1990-es évek végén követelte a jelenség, majd egy jelentős visszaesés után az ezredfordulót követően az áldozatok száma ismét növekedni kezdett. A belföldi extrémizmus relatíve

ritkábbá, de halálosabbá is vált Európában az elmúlt 20 évben.

A 90-es években az incidensek sokkal gyakoribbak voltak Nyugat-Európában, mint Kelet-Európában. Ez a trend 2005 és 2010 között megváltozott. A kelet-európai országokban gyakoribbá váltak a merényletek és több áldozattal is jártak.

Régiós bontásban vizsgálva látható, hogy az összesített áldozatszám Nyugat-Európában a legmagasabb. Megközelítőleg 800 nyugat-európai polgár vált kritikus incidensek áldozatává. Délkelet-Európában majd 700 ember esett valamilyen módon áldozatul, egyharmaduk meghalt. Némely széles körben elterjedt vélekedéssel szemben Közép-Európa a második legalacsonyabb összesített áldozatszámmal (100) jellemezhető.

Országokra lebontva a következő nemzetek állampolgárai váltak a legnagyobb számban nagyszabású incidensek áldozataivá: Spanyolország (419), Franciaország (302), Görögország (214), Albánia (211), Németország (196), Szerbia (173) és Nagy Britannia (169).

Az áldozatok típusa közötti különbségek Görögországot emelik ki, mint az egyik legproblémásabb országot Európában. Görögország jellemezhető a harmadik

legmagasabb áldozatszámmal és a második legmagasabb áldozat/haláleset aránnyal; az incidensek áldozatainak több mint fele halt meg.

Egész Európában a legelterjedtebb extrémista módszer a robbanószer/robbantás volt. Az elkövetők 492 esetben használták ezt a metódust, ami több mint az adatbázisban szereplő összes incidens fele. Elterjedt taktikának tekinthető még a gyújtogatás (12,66%), fegyveres támadás (9,24%) és az orvgyilkosság (9,69 százaléka az összes incidensnek).

Kritikus incidensek során a szervezett extrémista csoportok legtöbbször kormányzati célpontokat választottak támadásaik célpontjául. Az összes eset 42 százaléka kormányzati célpont ellen irányult. Az üzleti szektor és a civilek/magántulajdon azok a kategóriák, amelyek szintén gyakran estek támadások áldozatául (az összes eset 12 százaléka).

Azon extrémista csoportok, amelyekhez a leggyakrabban köthetőek nagyszabású incidensek általában a leginkább érintett országokban működnek, mint Franciaország, Németország, Görögország, Olaszország, Spanyolország és Nagy Britannia. A három legaktívabb csoport az Október Elseje Anti-fasiszta Ellenálló Csoport (Spanyolország, 32 incidens), A Tűz Sejtjeinek Összeesküvése (Görögország, 19 incidens) és az

Informális Anarchikus Föderáció (Olaszország, 8 incidens). Mind a három szervezet szélsőbaloldali politikai célok megvalósítása érdekében követett el támadásokat. A legerőszakosabb belföldi extrémista csoportok – amelyek által elkövetett merényletek a legtöbb áldozatot szedték – ideológiai háttere ugyanakkor sokkal heterogénebb; közöttük szélsőjobboldali és szélsőbaloldali hátterű csoportok majdnem egyenlő arányban megtalálhatók.

1

Alapvető trendek és megállapítások

EURÓPAI TRENDEK AZ ÁLDOZATOK SZÁMÁBAN

Az Intézet elemzése kizárólag európai országokra koncentrál az 1990 és 2010 közötti időszakban. Az áldozatokat három csoportra osztottuk: halálos ádlozat, túsz és sebesült.[1]

Az adatok azt mutatják, hogy az elmúlt 20 évben számos incidens történt Európában. Ebben az időszakban 327 európai halt meg, 391-et ejtettek túszul és 1267 sebesült meg kritikus belföldi extrémista incidensek következtében.

Hogy jobban érthetővé váljon az események dinamikája ebben a periódusban, valamint, hogy átfogó képet kapjunk a jelentős változásokról az áldozatszámokban,

[1] Az alkalmazott metodológia részletes leírása a 4. fejezetben található.

az Intézet 5 éves intervallumokra osztotta az 1990 és 2010 közötti időszakot.

Az áldozatok összesített számát tekintve csökkenés figyelhető meg az első és negyedik intervallum között. A legtöbb áldozat a 90-es évek vége felé esett, míg a legalacsonyabb áldozatszám a 2000-es évek elején figyelhető meg. Azonban 2005 óta ez a szám ismét emelkedőben van.

A sebesültek és halálos áldozatok száma követte ezt a tendenciát. A vizságlt időszak második felében ugyanakkor a túszejtés taktikája szinte teljesen eltűnt a szélsőségesek alkalmazta módszerek közül. A 90-es években 390 európai polgárt ejtettek túszul, ám a 2000-es években kizárólag egyetlen alkalommal használták ezt a metódust.

A korai 90-es években az összes áldozat 47 százaléka volt sebesült, 40 százalék a túszul ejtettek aránya és relatíve kevesebb a halálos áldozatok száma (13%). A 90-es évek második felében a sérültek száma kiemelkedően magas (77%), a túszul ejtettek száma viszont drasztikusan csökkent (11%). A halálos áldozatok aránya érdemben nem változott (12%).

A 2000-es évek első öt éve bizonyult a legbékésebb időszaknak, ekkor történt a legkevesebb nagyszabású incidens. Ebben az időszakban túszejtés egyáltalán nem történt. A sebesültek aránya továbbra is a legmagasabb maradt (83%), de azon incidensek száma is enyhén megnőtt, melyek halálos áldozattal jártak (17%). Végezetül, a 2000-es évek második öt évében a sebesültek aránya továbbra is magas maradt (76%), és ebben az időszakban volt a legmagasabb a halálos áldozatok aránya (24%).

Ez azt támasztja alá, hogy a nagyszabású incidensek valamelyest ritkábbá váltak Európában – bár számuk ismét emelkedni kezdett 2005-től –, de halálosabbá is az elmúlt 20 évben.

Az Intézet összehasonlította az adatokat annak érdekében, hogy jobban megértsük a leglényegesebb különbségeket és párhuzamokat Nyugat-, és Kelet-Európa között.[2] A legfontosabb kelet-európai trendek reprezentatívabbnak tűnnek egész Európára vetítve, mint a nyugat-európaiak.

[2] Ezek és más, a tanulmányban használt, földrajzi régiók részletes definíciója a 4. fejezetben találhatók.

A 90-es évek elején Kelet-Európában az áldozatok száma relatíve alacsony volt és túszejtés sem történt, de a halálos áldozatok száma meglehetősen magas volt (56), egyben megegyezett a sebesültek számával. Kiugró változás történt azonban a 90-es évek második felében, hiszen az áldozatok száma megháromszorozódott (112-ről 313-ra). Mind a sérültek (56-ról 229-re), mind a halálos áldozatok száma (56-ról 78-ra) emelkedett, valamint 6 személyt túszul is ejtettek. A 2000-es évek elején jelentős csökkenés figyelhető meg, hiszen az áldozatszám 313-ról 81-re esett vissza az előző periódushoz képest. A halálos áldozatok száma szintén visszaesett és túszejtés sem történt. Ezután a relatíve békés időszak után rendkívüli emelkedés következett be a 2000-es évek második felében, amely meghaladta, nem csak a harmadik, de a második intervallum áldozatszámait is a maga 339-es összesített áldozatszámával. A halálos áldozatok aránya is igen magas (25%) csakúgy, mint a második intervallumban. Egy túszejtés is történt.

A 90-es évek elején Nyugat-Európában aránytalanul magas a túszul ejtettek száma (300), amely meghaladja mind a sérültek (298), mind a halálos áldozatok számát (42). 1995 és 2000 között a túszok (84), illetve a halálos áldozatok (21) száma is drasztikusan csökkent, amíg a sérültek száma jelentősen megemelkedett (404). A

harmadik periódus Nyugat-Európában is enyhélést hozott. A sérültek száma 113-ra esett vissza a halálos áldozatok száma pedig mindössze 19 volt. A 2000-es évek vége azonban a legenyhébb időszak ebben a régióban összesen 58 áldozattal.[3]

A kelet-európai trendek reprezentatívabbak egész Európát tekintve; az összesített áldozatszám folyamatosan növekedett a 90-es években, amelyet egy kisebb csökkenés követett a 2000-es évek elején, majd ismét növekedésnek indult 2005-től. A nyugat-európai folyamatok ezzel szemben lassú, de folyamatos csökkenést mutatnak összesített áldozatszámban a 2000-es években egészen 2010 végéig.

Az Intézet a legfontosabb trendeket is összehasonlította Nyugat-, és Kelet-Európában időszakokra bontva. Az összevetés azt mutatja, hogy a korai 90-es években a túszok száma (NYE 300, KE 0) és a sérültek száma (NYE 298, KE 56) is kiugróan magasabb Nyugaton, mint Keleten (összesítve: NYE 640, KE 112). 1995 és 2000 között az összesített áldozatszám majdnem kétszer magasabb volt (509) Nyugat-Európában, mint Kelet-

[3] Fontos, hogy a tanulmány kizárólag az 1990-2010 közötti időszakra koncentrál, így 2011-es eseményeket nem tartalmaz. Az oslói támadással kapcsolatos megjegyzéseink ennek a fejezetnek a végén találhatók.

Európában (313). Másrészről viszont a halálos áldozatok száma Kelet-Európában (78) meghaladta a nyugat-európait (21). A különbség a túszok számában (NYE 84, KE 6) és a sebesültek számában (NYE 404, KE 229) konvergált. A 2000-es évek eleje változást hozott a folyamatokban, hiszen a trendek a két régióban elkezdtek konvergálni (összesítet áldozatszámok: NYE 132, KE 81). Végezetül pedig, 2005-től kezdve Kelet-Európa minden aspektusban megelőzte Nyugat-Európát áldozatszámokat tekintve (összes áldozat, halálos áldozat, túszok, sérültek).

Megállapítások

Több mint 300 ember halt meg és több mint 1200-an szenvedtek sérüléseket Európában 1990 és 2010 között kritikus belföldi extrémista incidensek következtében.

A legtöbb áldozatot a 90-es évek végén szenvedte el a kontinens, ezután egy éles csökkenés történt a 2000-es évek elején, majd az áldozatok száma ismét növekedésnek indult.

A belföldi extrémizmus ritkábbá vált Európában az elmúlt húsz évben – bár ismét növekedni kezdett az események száma 2005-óta -, de halálosabbá is.

A régiós összehasonlítás azt mutatja, hogy Nyugat-Európában sokkal gyakoribbak voltak az ilyen típusú nagyszabású incidensek a 90-es években, mint Kelet-Európában. A kelet-európai incidensek azonban halálosabbnak bizonyultak. 2005 és 2010 között ez a trend megváltozott: Kelet-Európában mind gyakoribbakká váltak az incidensek, amelyek egyre több és több áldozattal jártak mindegyik kategóriában. Ez az utóbbi folyamat egyébként jellemző egész Európára mivel a számok azt mutatják, hogy az áldozatok száma 2005-óta ismét növekedésnek indult.

REGIONÁLIS KÜLÖNBSÉGEK AZ ÁLDOZATOK SZÁMÁBAN

Ebben a fejezetben a trendekben felfedezhető regionális különbségeket vázoljuk föl. Az Athena Intézet a következő régiókra bontotta a kontinenst: Nyugat-Európa, Délnyugat-Európa, Észak-Európa, Közép-Európa és Délkelet-Európa.[4] Ezekben a régiókban elemeztük az összesített áldozatszámokat, valamint a regionális trendeket a különböző áldozattípusok szerint.

1990 és 2010 között az összesített áldozatszám Nyugat-Európában a legmagasabb (791). További bontásban az áldozatok 80 százaléka szenvedett sérüléseket, 11 százalékát ejtették túszul és 9 százaléka hunyt el. A halálos áldozatok alacsony aránya azt is jelentheti, hogy az elkövetők célja nem a gyilkolás volt, avagy azt, hogy a hatóságok meggátolták őket a terveik teljes kivitelezésében.

A második legmagasabb áldozatszámmal rendelkező régió Délkelet-Európa, ahol 686 személy vált kritikus incidensek áldozatává. Ezen belül 68 százalék szenvedett sérüléseket és 31 százalék halt meg. A halálos áldozatok

[4] A tanulmányban használt földrajzi régiók leírásáért és a részletes metodológiáért lásd a 4. fejezetet.

aránya ebben a régióban a legmagasabb, amely azt is jelentheti, hogy nem került sor a megfelelő ellenlépések meghozatalára, avagy azt, hogy az extrémista csoportok metódusai nagyon hatékonyak ebben a régióban.

Délnyugat-Európa a középmezőnybe tartozik a maga 528 áldozatával. A túszul ejtettek aránya igen magas (57%), míg a sérültek aránya (39%) is magas a halálos áldozatokhoz viszonyítva (4%). Ezek a számok tisztán mutatják, hogy ebben a régióban a nagyszabású extrémista incidensek jóval ritkábbak és kevésbé halálosak, mint Nyugat-, vagy Délkelet-Európában.

Közép-Európa (100) és Észak-Európa (96)[5] jellemezhető a legalacsonyabb összesített áldozatszámokkal, amely nagy eltérést mutat a kontinens többi régiójához képest. Túszejtés nem történt és a halálos áldozatok száma is igen alacsony maradt (ÉE 8, KöE 18), habár a halálos áldozatok relatív aránya (ÉE 8%, KöE 18%) nem a legalacsonyabb, hiszen Délnyugat-Európában csak 4 százalék azok aránya. A sérültek aránya 92 százalék Észak-Európában és 82 százalék Közép-Európában. Ebből következően a vizsgált időszakban Észak- és

[5] Az oslói támadással kapcsolatos megjegyzéseink ennek a fejezetnek a végén találhatók.

Közép-Európa a két legbékésebb régió volt az európai kontinensen.

Megállapítások

1990 és 2010 között Nyugat-Európában a legmagasabb az áldozatok száma az összes régió közül. Majd 800 nyugat-európai polgár vált extrémista incidensek áldozatává.

Délkelet-Európában majd 700 ember vált áldozattá és ezek harmada meg is halt.

A széleskörben elterjedt vélekedésekkel szöges ellentétben Közép-Európa rendelkezik a második legalacsonyabb összesített áldozatszámmal (100). A 2011-es oslói támadásokat megelőzően Észak-Európa rendelkezett a legalacsonyabb számmal (96), habár megközelítette Közép-Európát.

ELTÉRÉSEK AZ ÁLDOZATOK TÍPUSÁBAN ORSZÁGONKÉNT

Az Intézet az áldozatokat a támadások kimenetele alapján kategorizálta, a következő kategóriákat határozta meg: sebesültek, halálos áldozatok és túszok.

Az országok az összesített áldozatszámaik alapján lettek besorolva. A legmagasabb számok – 150 felett – a következő országokban voltak: Spanyolország (419), Franciaország (302), Görögország (214), Albánia (211), Németország (196), Szerbia[6] (173) és Nagy Britannia (169). Ez alapján a besorolás alapján jól látható, hogy ezek az országok azokban a régiókban találhatóak, amelyek szintén a legmagasabb számokkal rendelkeznek, azaz Nyugat-Európa, Délkelet-Európa és Délnyugat-Európa. A legalacsonyabb számok – 10 alatt – az észak-, illetve közép-európai régió országaiban találhatók. Ezek a következők: Norvégia[7] (0), Finnország (1), Írország (2),

[6] A balkáni háború ideje alatt történt incidenseket a tanulmány nem tartalmazza, mivel ezekről nem állt rendelkezésre megbízható információ. Ez részletesen kifejtésre kerül a metodológiát tárgyaló 4. fejezetben.

[7] Az oslói támadással kapcsolatos megjegyzéseink ennek a fejezetnek a végén találhatók.

Dánia (2), Szlovénia (6), Litvánia (7), Románia (9) és egy kivétel, Horvátország (8), amely Délkelet-Európában található.

Ahogy az az „Országonként differenciált összesített áldozatszámok" grafikonon is látható, minden országban a sérültek száma a legmagasabb. Spanyolországot és Franciaországot leszámítva a túszok teszik ki a legkisebb szeletét az összesített áldozatszámoknak. A halálos áldozatok aránya Bulgáriában a legmagasabb (68%), rendkívül alacsony összesített áldozatszám mellett. Görögország tűnik a legérintettebb országnak a harmadik legmagasabb áldozatszámmal Európában és a második legmagasabb áldozat/halálozás aránnyal; itt az áldozatok több mint fele meghalt. Albánia a harmadik helyet foglalja el a halálos áldozatok arányát tekintve. Ezek az eredmények egybeesnek a reginális trendekkel, de Horvátország kivételt képez Délkelet-Európában, hiszen az egyik leginkább érintett régióban található, mégis roppant alacsony áldozatszámokkal rendelkezik.

A délkelet-európai régióban látványos különbségek fedezhetőek föl Spanyolország és Portugália között, hiszen Portugália a legkevésbé érintett országok közé tartozik. Olaszország a középmezőnybe tartozik olyan

arányokkal, amelyek jól tükrözik az általános európai trendeket.

A nyugat-európai régióban Franciaország, Németország és Nagy Britannia rendelkeznek a legmagasabb áldozatszámokkal, amelyek ezt a régiót teszik a legérintettebbé az egész kontinensen. Írországban és Belgiumban történt a legkevesebb nagyszabású incidens, továbbá Svájcban és Hollandiában relatíve nagy a halálos áldozatok aránya.

Észak-Európában relatíve magas áldozatszámokkal találkozhatunk a Balti térségben (Észtországban és Lettországban), amely hatalmas különbséget mutat Svédországhoz – ahol nem voltak halálos áldozatok – és Norvégiához képest – ahol a megadott időintervallumon belül nem voltak áldozatok[8] –, ezek az eredmények Észak-Európát teszik a legkevésbé érintett régióvá.

A közép-európai térségben a két legérintettebb országnak Lengyelország és Csehország bizonyult. Eltérés figyelhető meg azonban a halálos áldozatok arányában, amennyiben Lengyelországban, Magyarországon és Szlovéniában magasabb volt az arányuk, mint

[8] Az oslói támadással kapcsolatos megjegyzéseink ennek a fejezetnek a végén találhatók.

Csehországban, Szlovákiában, avagy Romániában. Más aspektusokat vizsgálva ez a régió nem mutatott eltéréseket a kontinens egészén megfigyelhető trendektől.

Megállapítások

1990 és 2010 között a legtöbb ember Spanyolországban (419), Franciaországban (302), Görögországban (214), Albániában (211), Németországban (196), Szerbiában (173), illetve Nagy Britanniában (169) esett belföldi extrémizmus áldozatául.

Az áldozattípusok közötti differenciálás Görögországot teszi az egyik legproblémásabb országgá a harmadik legmagasabb összesített áldozatszámmal és a második legmagasabb áldozat/halálozás aránnyal; az áldozatok több mint fele meghalt ebben az országban.

Nyugat-Európában Franciaország, Németország és Nagy-Britannia a három legérintettebb ország, a legmagasabb áldozatszámokkal, amelyek ezt a régiót a legproblémásabbá teszik az egész kontinensen.

A LEGTÖBB ÉS LEGKEVESEBB INCIDENST ELSZENVEDŐ ORSZÁGOK

Az Intézet azokaz az országokat is megvizsgálta, amelyekben a legtöbb (40 vagy több), illetve legkevesebb (10 vagy kevesebb) incidens történt.

A legtöbb incidens délnyugat-, és délkelet-európai országokban történt. Teljes összehasonlításban Görögország tűnik a kockázatnak leginkább kitett országnak 206 nagyszabású incidenssel 1990 és 2010 között. A Görögországot követő négy országban az adatok kiegyensúlyozottabbak: Spanyolország (84), Albánia (59), Olaszország (49) és Szerbia (47).

A legkevesebb incidenssel rendelkező országok az összes régióban szétszórva találhatóak, leszámítva Délkelet-Európát, amely régió minden országában több mint 10 incidens történt. A következő országok rendelkeznek a relatíve legkisebb incidensszámmal: Svájc (10), Belgium, Csehország, Szlovénia, Svédország (9 incidens mind a négyben), Dánia és Litvánia (6), Finnország (4), Norvégia és Írország (2). Románia az egyetlen ország Közép-Európában, ahol ilyen alacsony az incidensek száma (2), továbbá Portugália a legkevésbé kockázatnak kitett ország 1 incidenssel.

Az Intézet a kontinens nyugati, illetve keleti részén fekvő országokat is összehasonlította az az adott régión belüli incidensek számának tükrében. Ezekben az országokban - Spanyolország (29%), Olaszország (17%), Franciaország (12%) – követték el a Nyugat-Európában megvalósított incidensek 58 százalékát. Keleten a Görögországban elkövetett merényletek adják ki a Kelet-Európában megtörtént incidensek 41 százalékát, ezt követi Albánia (12%) és Szerbia (9%).

Ugyanezt a számítást az egész kontinensre vetítve is elvégeztük és a következő eredményt kaptuk az 1990 és 2010 közötti időszakra: Görögország (26%), Spanyolország (11%), Albánia (7%), Olaszország (6%) és Szerbia (6%). Ezek az eredmények szembetűnően korrelálnak a fentebb Nyugat-, és Kelet-Európa relációjában felvázolt trendekkel.

Megállapítások

Az egyes országokra bontott incidensszámokat az összeurópai incidensszámmal összevetve az látható, hogy 1990 és 2010 között Görögországban történt az összes európai incidens több mint negyede, amelyet Spanyolország (11%), Albánia (7%), Olaszország (6%), és Szerbia (6%) követ.

Regionális bontásban a legtöbb incidens Délnyugat-, illetve Délkelet-Európában történt. Mindent egybevetve, Görögország a leginkább érintett 206 nagyszabású belföldi extrémista incidenssel 1990 és 2010 között, ezt követi Spanyolország 84, Albánia 59, Olaszország 49 és Szerbia 47 incidenssel.

TENDENCIÁK A TÁMODÁSOK TÍPUSÁBAN

Az intézet az alábbi kategóriákat határozta meg annak érdekében, hogy jobban érthetővé váljanak az alapvető trendek a belföldi extrémista csoportok által alkalmazott főbb támadástípusok vonatkozásában:

- fegyveres támadás

- támadás
- fegyveres támadás / robbanószer / robbantás
- orvgyilkosság
- robbanószer / robbantás
- kémiai
- kémiai / gyújtogatás
- eltérítés
- túszejtés / emberrablás
- gyújtogatás
- gyújtogatás / kézifegyver
- gyújtogatás / robbanószer / robbantás
- létesítmény / infrastruktúra elleni támadás
- zavargás
- vandalizmus
- ismeretlen.

Az elemzés először Európa egészére koncentrál. A második részben azonban feltérképezzük a Nyugat-, és Kelet-Európa közötti különbségeket is.

Az általános tendenciákat megfigyelve elmondható, hogy egész Európát tekintve a legelterjedtebb taktika

(támadástípus), amelyet nagyszabású belföldi incidensek során alklamaznak a robbanószer/robbantás volt (492 eset). Ez több mint az összes incidens fele (62%). Emellett további három elterjedt támadástípust figyelhetünk meg: gyújtogatás (13%), fegyveres támadás (9%) illetve orvgyilkosság (7%). A többi támadástípus kevésbé gyakori, hiszen arányuk legtöbbször az 1%-ot sem haladja meg.

A kelet-nyugati összehasonlítás nem fedett fel jelentős különbségeket a kontinens két része között. Nyugaton a legelterjedtebb módszer a robbanószer/robbantás volt (60%), amelyet a gyújtogatás követ 16 százalékkal, az orvgyilkosság 9 százalékkal, végül a fegyveres támadás 7 százalékkal. A kelet-európai helyzet nagyon hasonló. A robbanószer/robbantás módszert az esetek több mint felében alkalmazták az extrémista csoportok (64%). A gyújtogatás a második legelterjedtebb módszer (11%), amelyet a fegyveres támadás követ (11%), majd pedig az orvgyilkosság (6%).

Megállapítások

A legelterjedtebb taktika egész Európát tekintve a robbanószer/robbantás 492 esettel, amely több mint az összes támadás felét teszi ki (62%).

Más elterjedt módszerek, amelyeket az extrémista csoportok használnak, magukba foglalják a gyújtogatást (13%), a fegyveres támadást (9%) továbbá az orvgyilkosságot (7%).

Az alkalmazott taktikák részletes elemzése nem mutatott ki meghatározó különbségeket a kontinens keleti és nyugati fele között a támadástípusok megoszlásában.

TENDENCIÁK A CÉLPONTOK TÍPUSÁBAN

Az extrémista csoportok a motivációjuknak megfelelő célponttípusokat választanak. Amellett, hogy a cél lehet valaki, avagy valami megsemmisítése, a célpont lehet szimbolikus is, melynek megtámadásával az elkövetők üzenetet szándékoznak küldeni egy személynek,

csoportnak vagy nagyobb közösségnek. Ezen elemzésben a következő célponttípusokat különböztetjük meg:

- repülőterek és légitársaságok,
- üzleti szektor,
- oktatási intézmény,
- létesítmény/infrastruktúra,
- kormányzat,
- újságírók/média,
- hadsereg,
- civil szervezet,
- egyéb,
- rendőrség,
- magánszemélyek és magántulajdon,
- vallási személyiségek/intézmények,
- tömegközlekedés,
- ismeretlen,
- közműhálózat,
- a fentiek kombinációi.

E fejezetben először egész Európát vesszük górcső alá, majd összevetjük a kontinens keleti és nyugati országainak jellemzőit.

Az Intézet elemzésének eredményei azt mutatják, hogy az extrémista csoportok leggyakoribb célpontja a kormányzati szektor volt. Kormányzati személyek, létesítmények és hivatalok az esetek 42 százalékában váltak célponttá. A második leginkább támadott szféra az üzleti szektor volt a magánszemélyek és magántulajdon mellett, amelyek ellen külön-külön az esetek 12 százalékában indítottak támadást.

A legritkábban támadott célpontok a következők: közműhálózat (1%), repülőterek és légitársaságok (1%), hadsereg (2%), tömegközlekedés (2%), oktatási intézmények (3%), illetve újságírók és média (4%).

A kormányzati intézmények elleni támadások aránya sokkal magasabb Kelet-Európában (47%), mint Nyugat-Európában (33%). Az üzleti szektor, illetve a magánszemélyek elleni támadások aránya viszont megegyezik (12-12%).

A kelet-európai régióban a leginkább alulreprezentált célponttípusok a következők: hadsereg (1%), repterek és légitársaságok (1%), oktatási intézmények (2%), újságírók és média (4%). A legritkábban megtámadott célponttípusok Nyugat-Európában a következők: közműhálózat (1%), repterek és légitársaságok (2%), hadsereg (3%), valamint oktatási intézmények (4%).

A fentebb említett adatok nem mutatnak jelentős különbségeket a kontinens két fele között a megtámadott célpontok típusoka tekintetében. Az egyetlen szembeszökő különbség a kormányzati szektor elleni támadások gyakoriságában fedezhető föl, hiszen – bár ez a legnépszerűbb célpontja az extrémista csoportoknak egész Európában – Kelet-Európában a támadások majd fele kormányzati célpontok ellen irányult.

Megállapítások

A belföldi extrémista szervezetek kormányzati célpontokat választanak maguknak leggyakrabban. A támadások 42%-a irányult ilyen célponttípus ellen.

A második leggyakoribb célponttípus az üzleti szektor a magánszemélyekkel és magántulajdonnal együtt. Mind a két típust az esetek 12%-ában választották támadásaik célpontjául az extrémisták.

A részletes elemzés nem mutatott ki lényegi különbséget Kelet-, és Nyugat-Európa között a célponttípusok gyakoriságában, leszámítva azt, hogy Keleten a kormányzati intézmények és személyek gyakrabban vannak támadásoknak kitéve, mint Nyugaton. A kelet-európai támadások közel fele kormányzati célpontok ellen irányult (47%).

JELENTŐSEBB EXTRÉMISTA CSOPORTOK ÉS IDEOLÓGIAI HÁTTERÜK

Az elemzés jelen szekciójában megfogalmazottakat korlátozásokkal kell értelmezni, mivel az elkövetői csoportok mindegyikének azonosítására az Intézet a jelen kutatás keretei között nem vállalkozott. Az ezen tanulmány alapjául szolgáló adatbázisban szereplő incidensek 56 százalékánál az Intézet nem tudta beazonosítani az extrémista csoportot, mely az adott merényletet elkövette. Annak érdekében azonban, hogy a tájékozódást elősegítsük, a hiányosságok ellenére is fontosnak tartottuk, hogy egy rövid összefoglalót készítsünk azon csoportokról, amelyek a leginkább érintettek a nagyszabású belföldi extrémista erőszakban.

Ebben a fejezetben azokat a csoportokat emeljük ki, amelyek három vagy annál több nagyszabású incidenst hajtottak végre az elmúlt húsz esztendőben.

Az eredményeink több jelentős csoportot azonosítottak Nyugat-Európában (Franciaország, Németország, Nagy Britannia), Délnyugat-Európában (Olaszország, Spanyolország) és Délkelet-Európában (Görögország).

Közép-, és Észak-Európában nem található olyan csoport, amely három, vagy annál több kritikus merényletet követett volna el. Ez egybeesik a regionális elemzésünk következtetéseivel, hiszen a legjelentősebb csoportok a legérintettebb területekről származnak. Ennek megfelelően korreláció található az azonosított jelentős csoportok származási országai és a belföldi extrémizmus által leginkább érintett országok között (különösen Franciaország, Görögország és Spanyolország esetében).

Egész Európában a Spanyolországban működő szélsőbaloldali Október Elseje Anti-fasiszta Ellenálló Csoport (Grupo de Resistencia Antifascista Primero de Octubre, GRAPO) volt a legtöbb kritikus merényletet elkövető szervezet, szám szerint 32 nagyszabású incidenst okoztak. A Görögországban tevékenykedő szintén szélsőbaloldali Tűz Sejtjeinek Összeesküvése (Conspiracy of Fire Nuclei) a második ezen a listán 19 incidenssel. Őket követi az Informális Anarchikus Föderáció (Informal Anarchic Federation) (8) és a Vörös Brigádok (Brigate Rosse) (5) Olaszországból, valamint az Állatok Felszabadítási Frontja (Animal Liberation Front) (6) az Egyesült Királyságból.

Annak érdekében, hogy árnyaltabbá tegyük ezt a képet az Intézet azt is kielemezte, hogy mely csoportok azok,

amelyek merényleteikkel a legtöbb áldozatot követelték Európában. Ahogy azt már fentebb említettük a korlátozások itt is jelentős szerepet játszanak, hiszen az ismeretlen elkövetők aránya rendkívül magas.

Az adatok azt mutatják, hogy a leghalálosabb szervezetek Nyugat-Európában (Nagy Britannia, Németország, Hollandia), Délnyugat-Európában (Spanyolország, Olaszország) és Délkelet-Európában (Görögország) működnek. Ez egybeesik a régiókra bontott elemzésünkkel, hiszen ebben a három régióban található a legtöbb áldozat.

Statisztikailag a legtöbb áldozata (298) a spanyol Antinukleáris Csoportnak van, ugyanakkor a nagyszámú áldozat egyetlen incidens (repülőgép-eltérítés) eredménye. A második legmagasabb áldozatszám (221) különböző szélsőjobboldali csoportok által elkövetett merényletekhez köthető 202 sebesülttel és 19 halálos áldozattal. A GRAPO-hoz (Október Elseje Antifasiszta Ellenálló Csoport) köthető merényletekben 19 személy sérült meg és ketten vesztették életüket. A görögországi Anarchista Hadosztály Kommandó Jan Palach a negyedik ezen a listán, a 20 sérültet és 3 halálos áldozatot követelő merényleteikkel. Végezetül pedig a

magyarországi roma-sorozatgyilkos csoport támadásai 6 halálos áldozattal jártak.

A fentiek lehetőséget adnak a legaktívabb extrémista csoportok ideológiai hátterének rövid áttekintésére a szélsőbal-szélsőjobb tengelyen. A fent említett korlátozásokkal érvényes elemzés azt mutatja, hogy azok a csoportok, amelyek a legnagyobb számú extrémista incidenst követték el, mind valamilyen jellegű szélsőbaloldali ideológiát követnek. Azon csoportok ideológiai háttere, amelyek a legerőszakosabbak - azaz merényleteikkel a legtöbb áldozatot szedték - már sokkal heterogénebb. Szélsőjobboldali és szélsőbaloldali ideológiák által motivált extrémista csoportok majdnem egyenlő számban találhatóak a legerőszakosabb szervezetek között.

Megállapítások

A legaktívabb extrémista csoportok a legérintettebb országokban működnek, mint Franciaország, Németország, Görögország, Olaszország, Spanyolország és Nagy Britannia.

Európában a spanyolországi GRAPO (Október Elseje Antifasiszta Ellenálló Csoport) volt a legaktívabb extrémista szervezet 32 elkövetett merénylettel. A görög A Tűz Sejtjeinek Összeesküvése a második 19 incidenssel. Az Informális Anarchikus Föderáció 8 merénylettel és az angliai Állatok Felszabadítási Frontja 6 incidenssel szintén a kiemelendő csoportok közé tartoznak.

Az összes fent említett szervezet szélsőbaloldali ideológiákon nyugvó politikai célok elérése érdekében követett el kritikus merényleteket. Ugyanakkor azon csoportok ideológiai háttere, amelyek a legtöbb áldozattal járó merényleteket elkövették már sokkal heterogénebb: szélsőbaloldali és szélsőjobboldali csoportok majdnem egyenlő számban találhatóak közöttük.

AZ OSLÓI MERÉNYLETEK - TRENDFORDULÓ?

Amint az köztudott, 2011 júliusában egy magányos szélsőjobboldali extrémista nagyszabású merényletet hajtott végre a norvég fővárosban és egy ahoz közeli szigeten, amelyben 151 személy megsérült és 77-en életüket vesztették.

Ez az atrocitás, amely megrázta Norvégiát és a világot régen látott léptékű volt, ebből kifolyólag nyilvánvalóan a nagyszabású incidensek közé sorolandó. Az is nyilvánvaló, hogy ennek az incidensnek köszönhetően jelen tanulmány rengeteg megállapítása kiigazításra, avagy teljes változtatásra szorul, ha a 2010 utáni időszakot is figyelembe vesszük.

A tanulmány megállapításai, amelyekben Észak-Európa a belföldi extrémizmus által a legkevésbé érintett régió igaznak mondható, ha csak az 1990 és 2010 közötti időszakot nézzük - ugyanakkor a 2011-es év figyelembe vételével nem tartható. Az is egyértelmű, hogy ez az egyetlen incidens rávilágított egy jelentős kockázatra, egyben annak szükségességére, hogy ennek figyelembe vételével átformáljuk az európai gondolkodást a biztonságpolitikai kérdéseket illetően.

Mégis, az oslói támadás egyetlen merénylet volt. Az Intézet ezért döntött úgy, hogy nem teszi elemzés tárgyává, csakúgy, mint a 2011-es év egészét a jelen Jelentésben, hiszen célunk az volt, hogy megalapozott, objektív képet nyújtsunk a hosszú távú tendenciákról, amelyek meghatározzák a fenyegetettségi környezetet és a belföldi extrémista csoportok szerepét.

Jelen pillanatban még nem tudjuk, hogy az oslói incidens egy eszkalálódó trend egyik első jele - avagy egy tragikus , egyedi eset.

2

Főbb trendek a statisztika tükrében

Megjegyzés: az alábbiakban közölt grafikonok nagyítható formában elérhetők az Athena Intézet honlapján.

EURÓPAI TRENDEK AZ ÁLDOZATOK SZÁMÁBAN

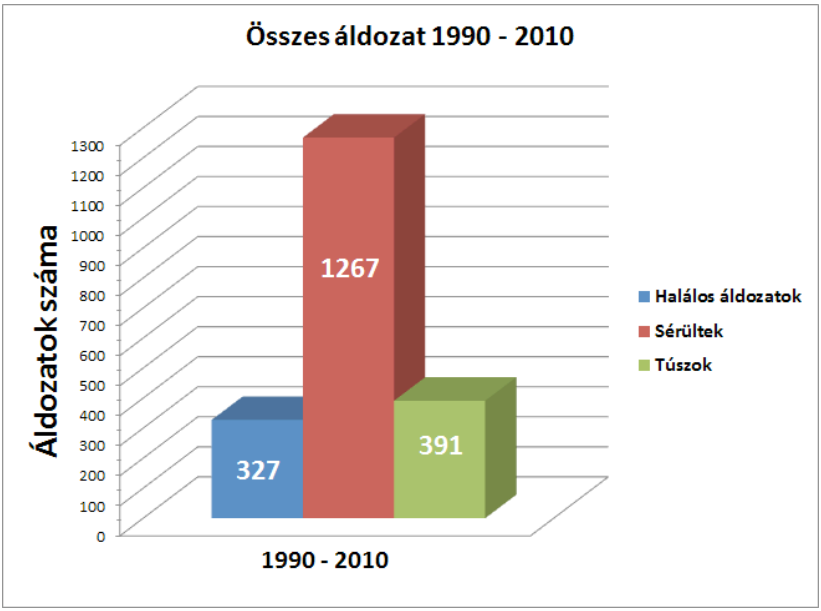

Grafikon 1

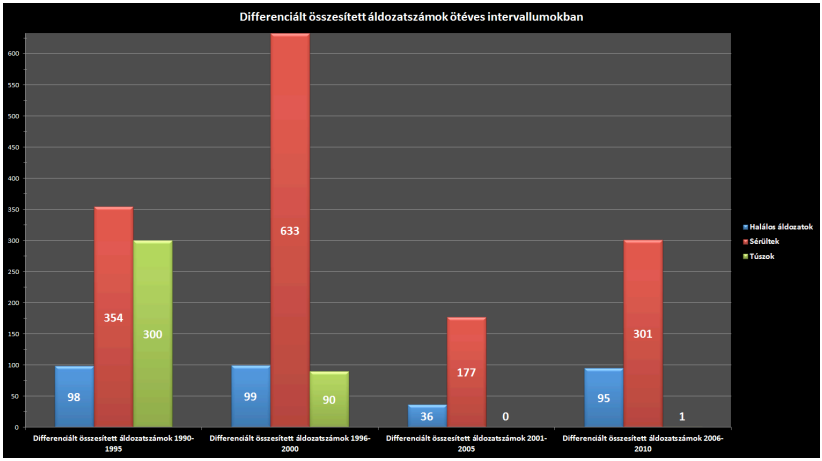

Grafikon 2: Az áldozatok összesített száma ötéves intervallumokban

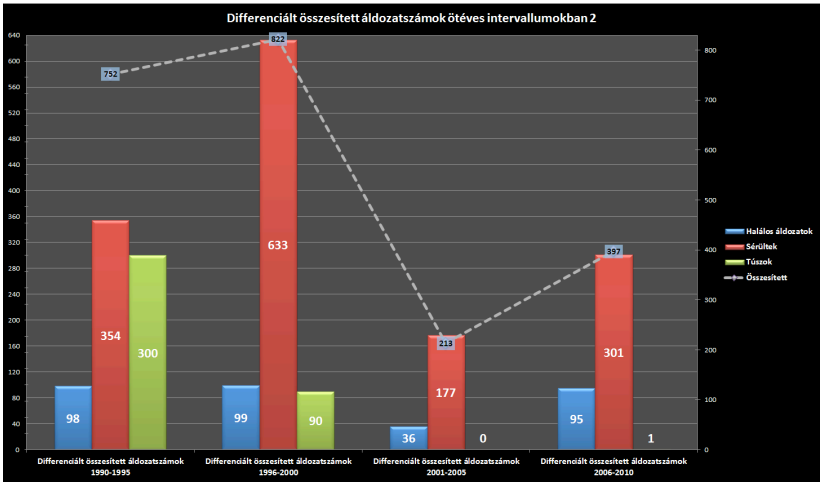

Grafikon 3: Az áldozatok összesített száma ötéves intervallumokban II

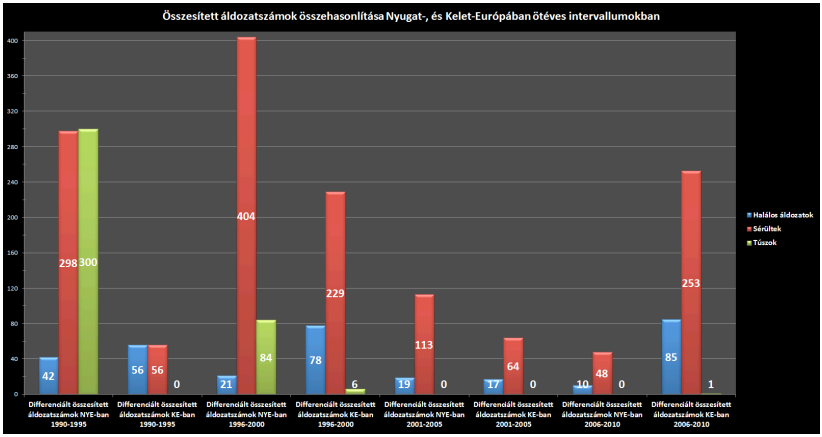

Grafikon 4: Az áldozatok összesített számának összehasonlítása Kelet- és Nyugat-Európában ötéves intervallumokban

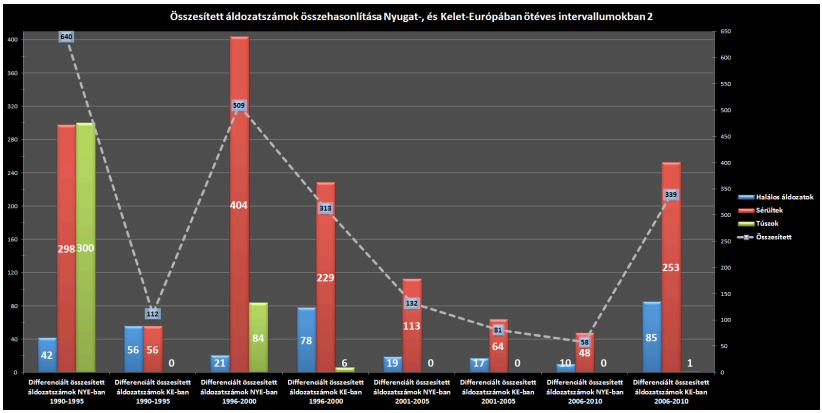

Grafikon 5: Az áldozatok összesített számának összehasonlítása Kelet- és Nyugat-Európában ötéves intervallumokban II

REGIONÁLIS KÜLÖNBSÉGEK AZ ÁLDOZATOK SZÁMÁBAN

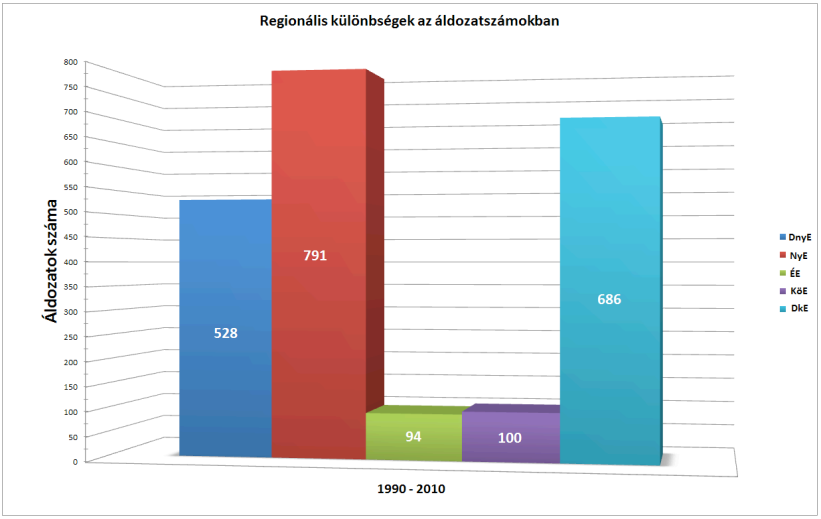

Grafikon 6: Regionális különbségek az összes áldozat számában

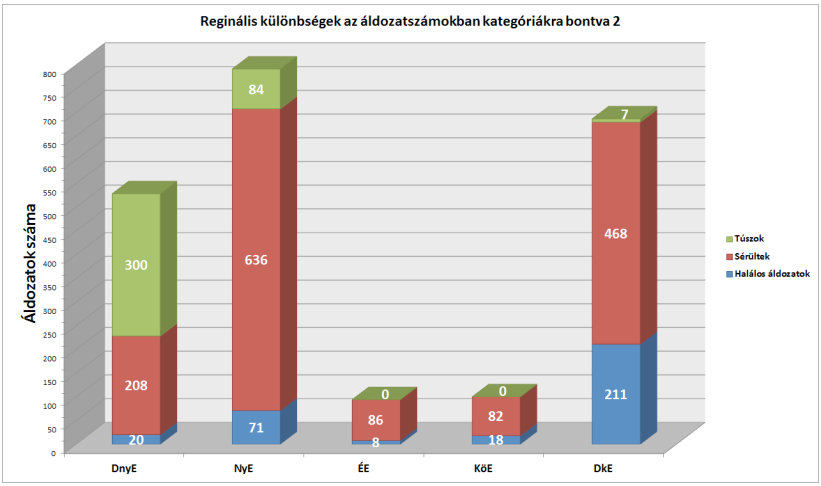

Grafikon 7: Regionális különbségek az áldozatok számában (kategóriák)

ORSZÁGOK SZERINTI TRENDEK AZ ÁLDOZATOK TÍPUSA SZERINT

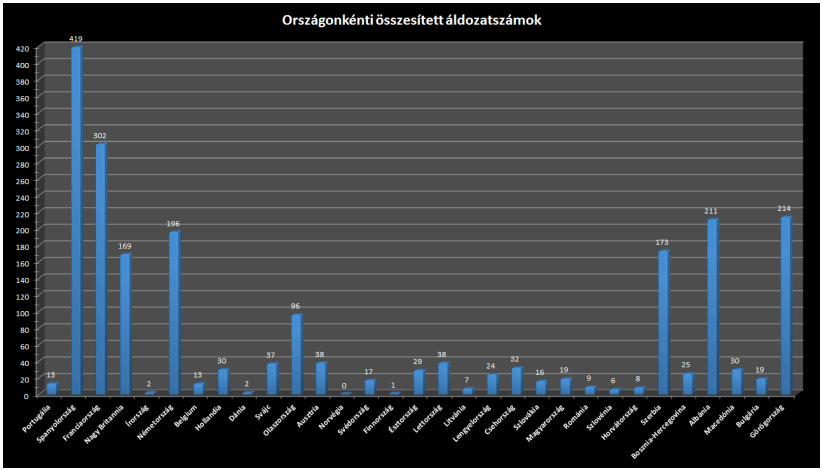

Grafikon 8: Az áldozatok összesített száma országonként

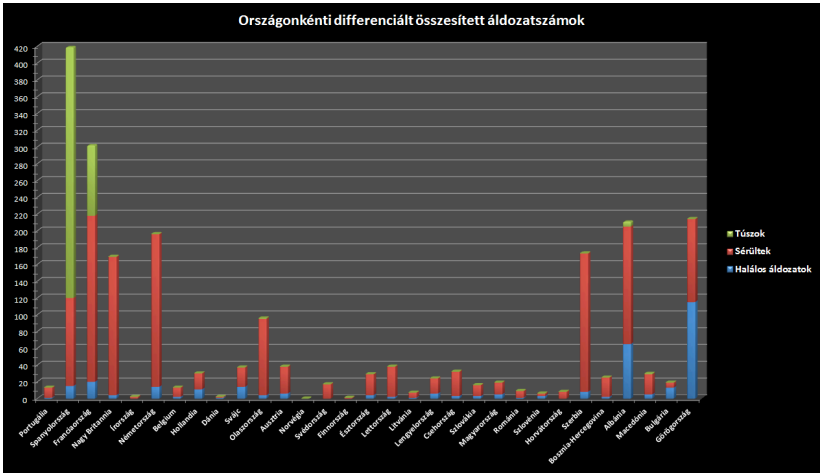

Grafikon 9: Az áldozatok összesített száma országonként kategóriákra bontva

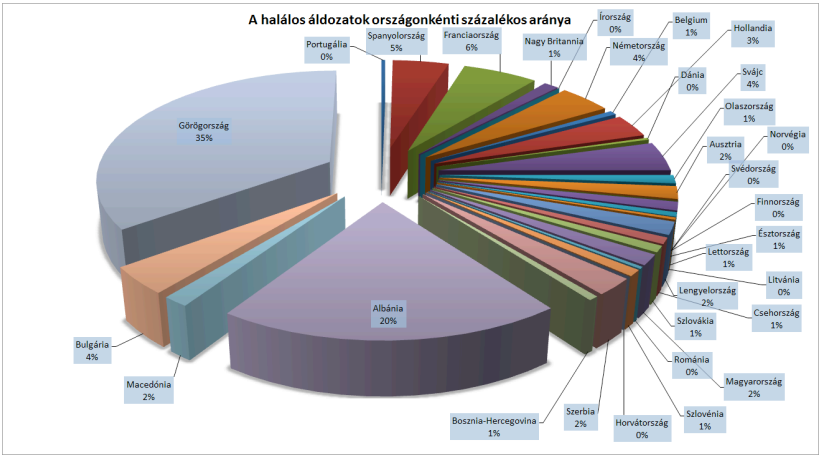

Grafikon 10: A halálos áldozatok aránya az egyes országokban

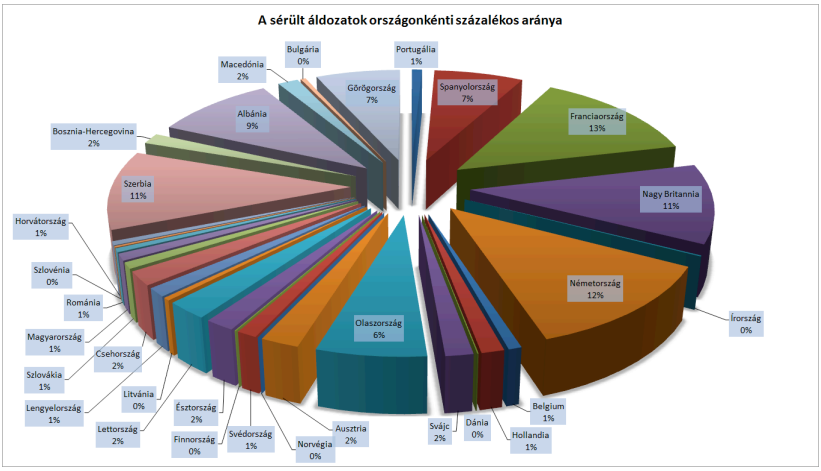

Grafikon 11: A sérültek aránya az egyes országokban

A LEGTÖBB ÉS LEGKEVESEBB INCIDENST ELSZENVEDŐ ORSZÁGOK

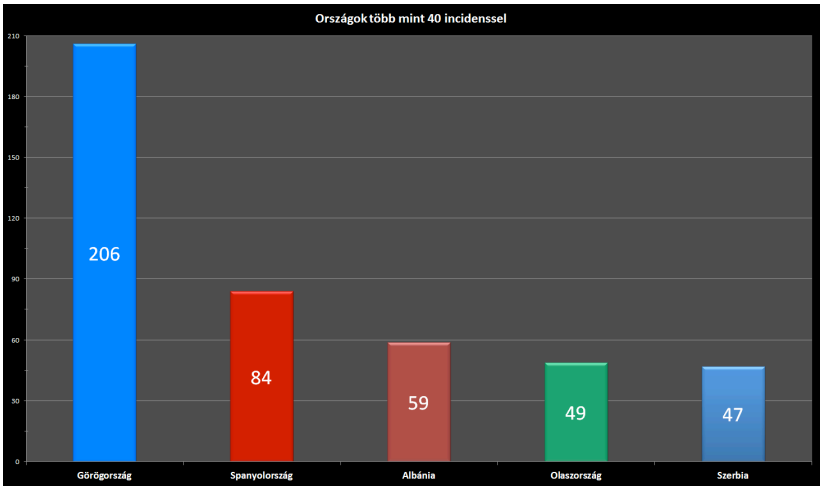

Grafikon 12: Országok több mint 40 incidenssel

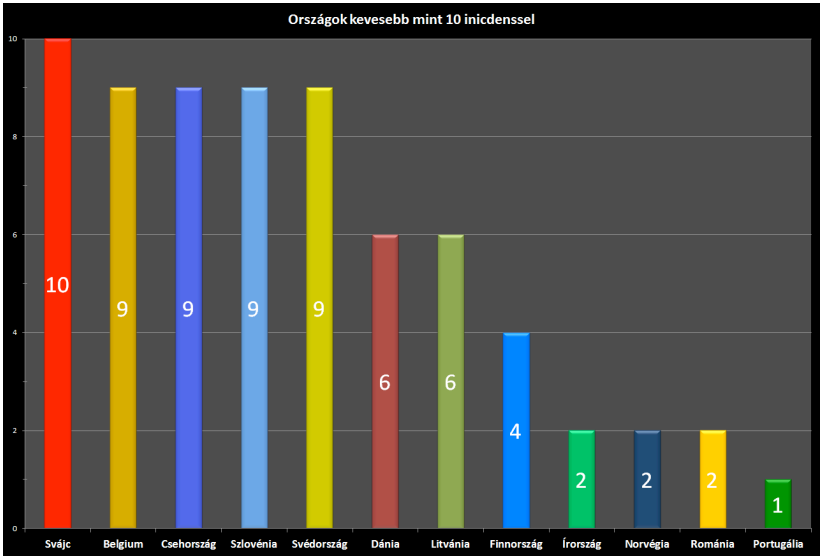

Grafikon 13: Országok kevesebb mint 10 incidenssel

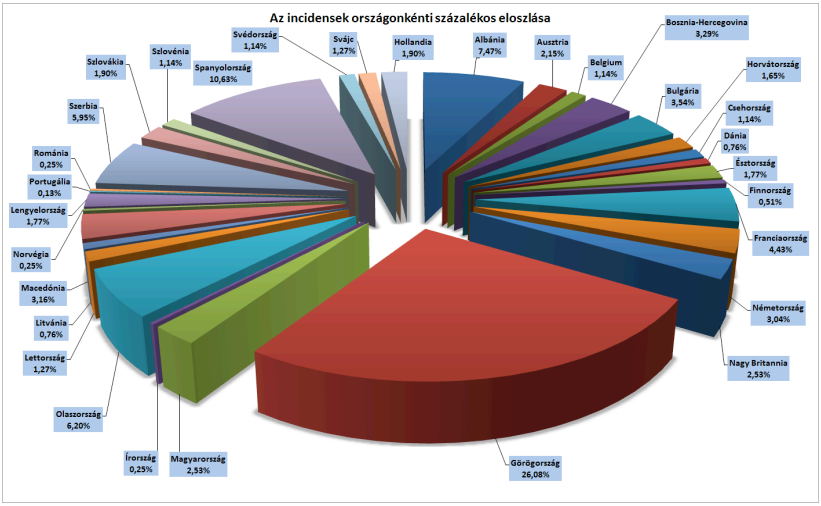

Grafikon 14: Az összes incidens százalékos eloszlása országonként

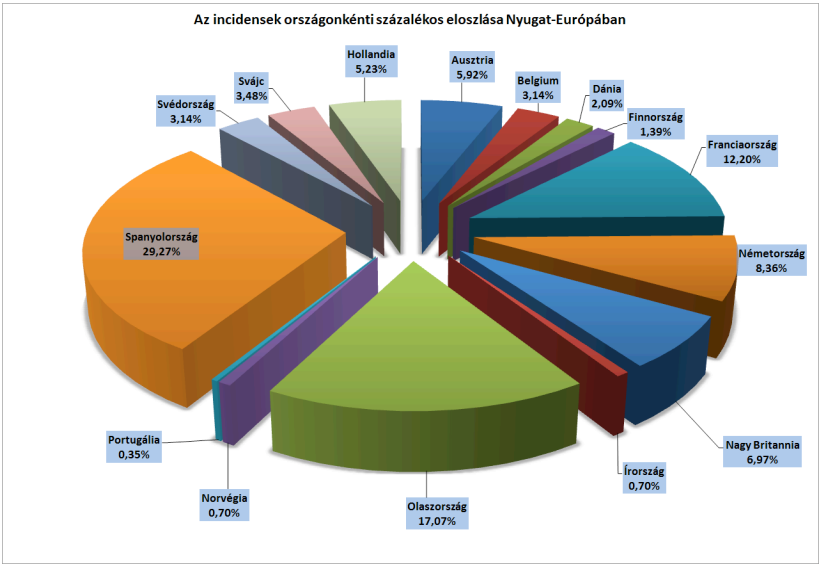

Grafikon 15: A Nyugat-Európában történt incidensek országonkénti megoszlása

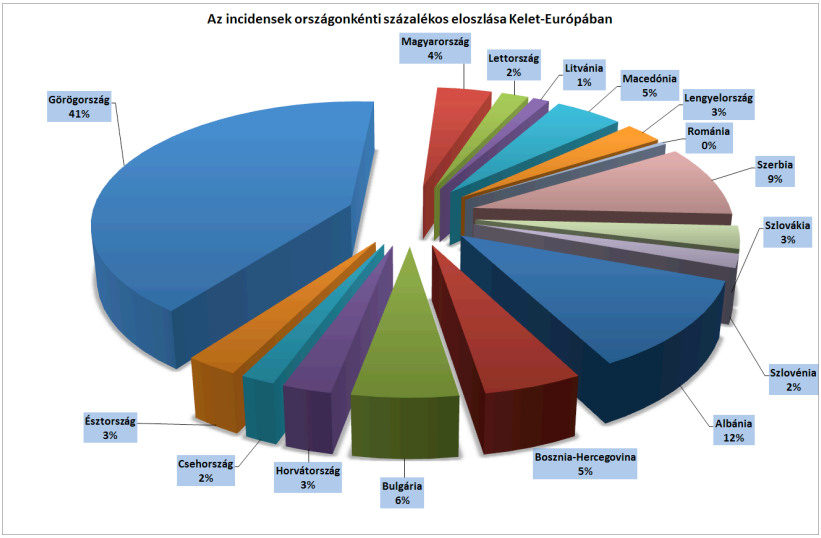

Grafikon 16: A Kelet-Európában történt incidensek országonkénti megoszlása

TENDENCIÁK A TÁMODÁSOK TÍPUSÁBAN

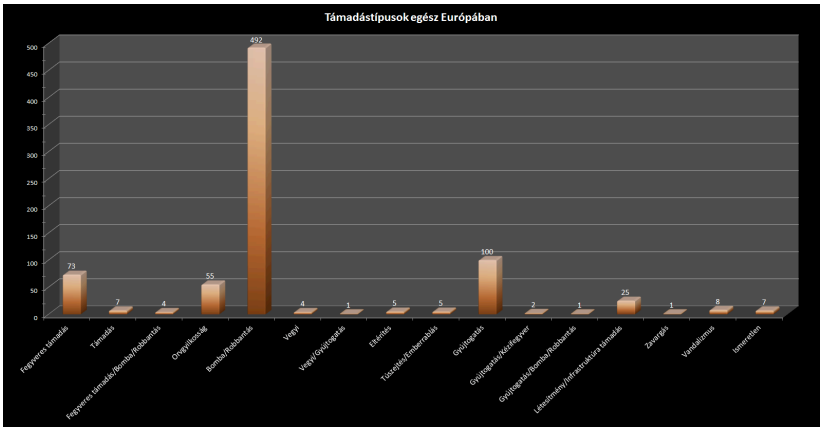

Grafikon 17: Támadástípusok Európában

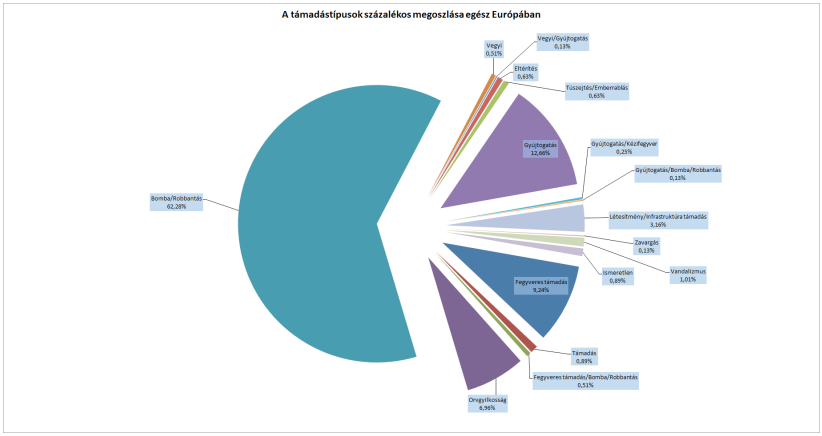

Grafikon 18: Támadástípusok százalékos megoszlása Európában

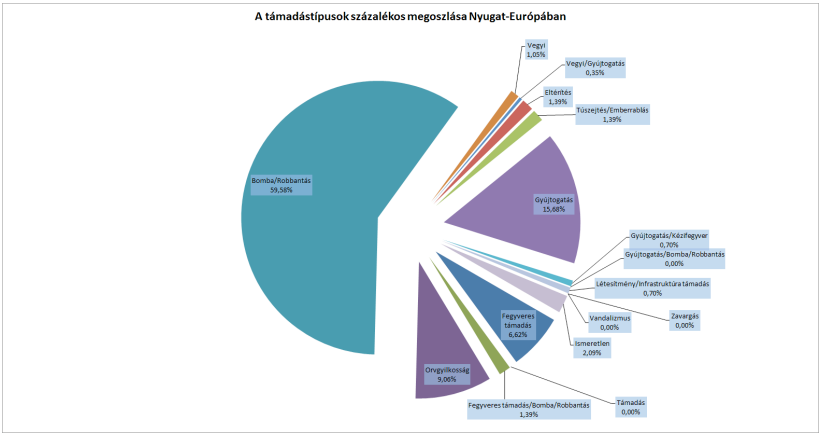

Grafikon 19: Támadástípusok százalékos megoszlása Nyugat-Európában

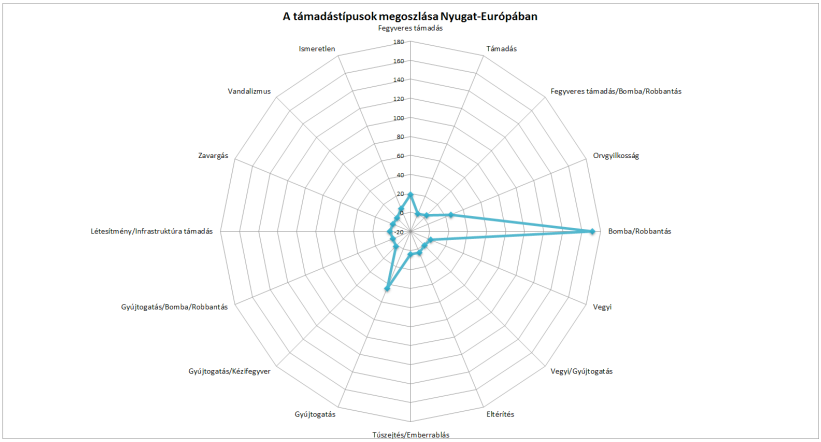

Grafikon 20: Támadástípusok megoszlása Nyugat-Európában

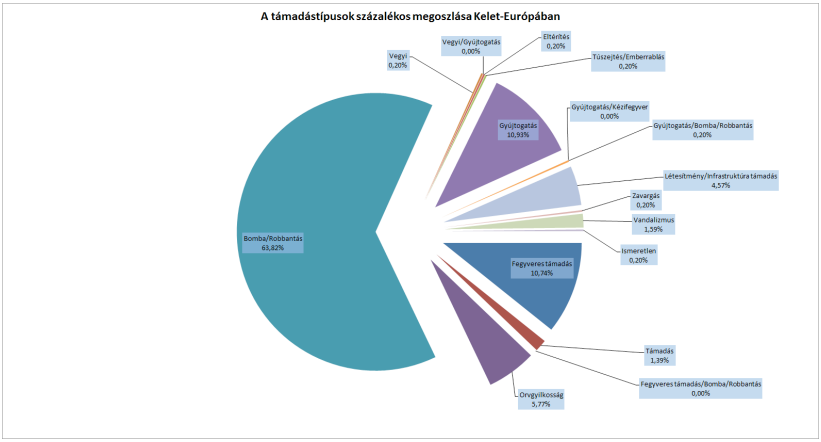

Grafikon 21: Támadástípusok százalékos megoszlása Kelet-Európában

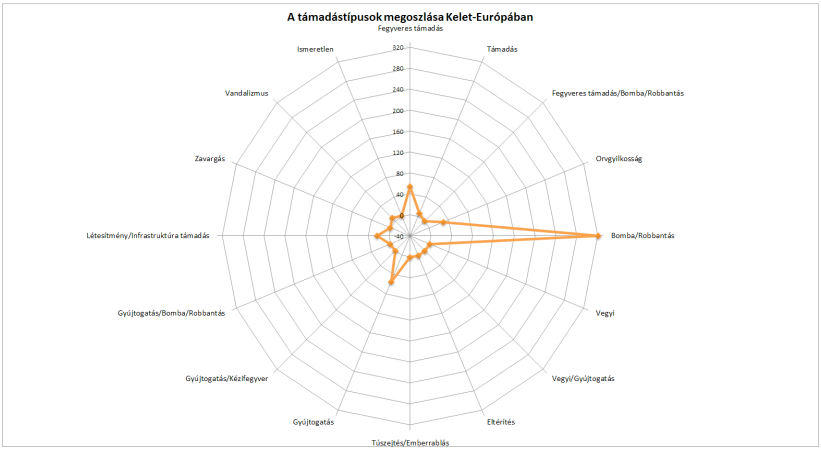

Grafikon 22: Támadástípusok megoszlása Kelet-Európában

TENDENCIÁK A CÉLPONTOK TÍPUSÁBAN

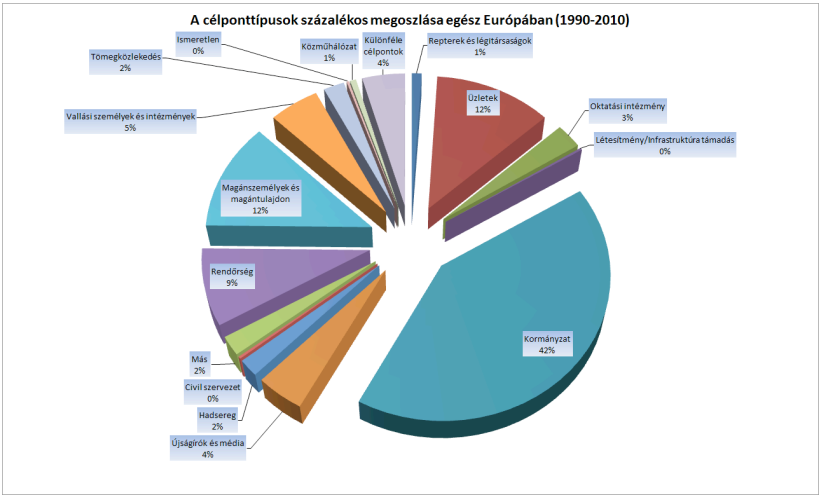

Grafikon 23: A célponttípusok százalékos megoszlása Európában

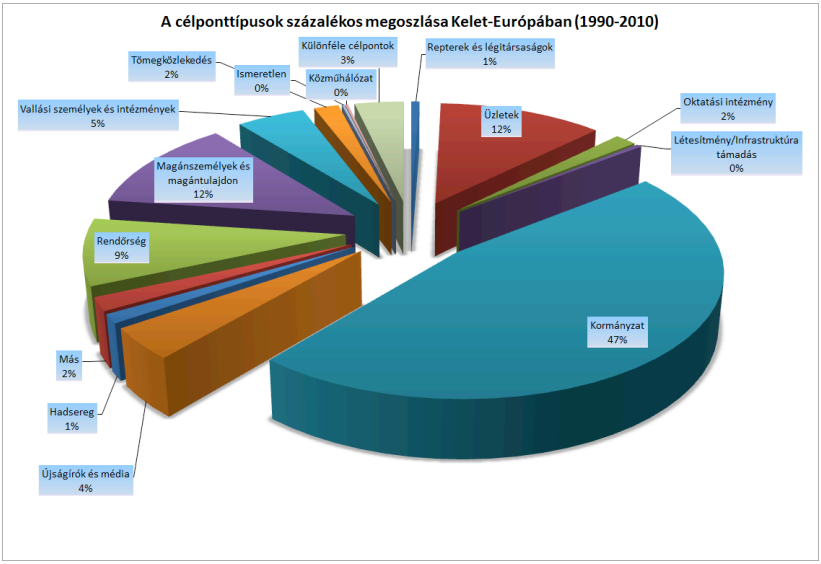

Grafikon 24: A célponttípusok százalékos megoszlása Kelet-Európában

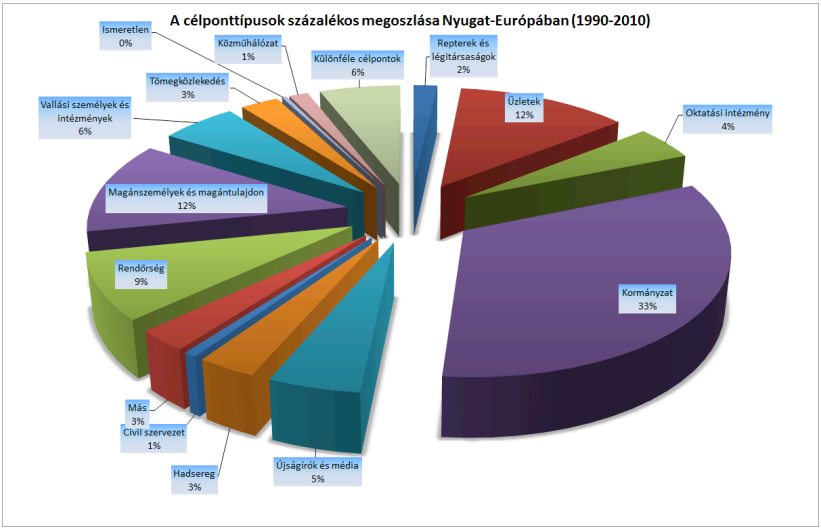

Grafikon 25: A célponttípusok százalékos megoszlása Kelet-Európában

3

Választott országok profiljai

Az Intézet kialakította az egyes kiemelt országok profiljait is annak érdekében, hogy a fentebb tárgyalt trendeket szemléltesse az extrémizmus által legsúlyosabban érintett európai országokban. Ezeket az ország profilokat csak olyan országoknál rajzoltuk föl, amelyek valamilyen módon eltérnek az általános európai trendektől.

SPANYOLORSZÁG

Spanyolország a délnyugat-európai régiót reprezentálja, amely a harmadik legmagasabb áldozatszámmal rendelkezik. Ebben a régióban a túszul ejtettek teszik ki az áldozatok több mint felét (57%), míg a sérültek száma (39%) jóval magasabb a halálos áldozatokénál (4%).

Az adatok azt mutatják, hogy Spanyolországban a legmagasabb az áldozatok száma az egész kontinensen. A túszul ejtettek száma (299) igen magas a sebesültek (41) és halálos áldozatok (11) számához képest. Azt azonban mindenképpen meg kell jegyeznünk, hogy a túszok számának majdnem egésze (298) egyetlen incidenshez köthető. (A támadást az Antinukleáris Csoport követte el Palma de Mallorcán 1995-ben.) A leggyakoribb célponttípus a kormányzati szektor volt, 83 incidensből 28 kormányzati célpontok ellen irányult. A legelterjedtebb támadástípus a robbanószer/robbantás volt, amelyet extrémista csoportok 47 esetben alkalmaztak.

Az eredményeink azt mutatják, hogy a legtöbb nagyszabású incidens a Grupo de Resistencia Anti-Fascista Primero de Octubre-hoz köthető (Október Elseje Anti-fasiszta Ellenálló Csoport).

FRANCIAORSZÁG

Franciaország a nyugat-európai régióban helyezkedik el, amely a legmagasabb összesített áldozatszámmal rendelkezik (791). Az áldozatok 80 százaléka sérüléseket szenvedett, 11 százaléka túszejtés áldozatává vált, míg 9 százaléka életét vesztette ebben a régióban.

A franciaországi áldozatok száma (302) a legmagasabb a régióban és a második legmagasabb az egész kontinensen. A sérültek száma (198) sokkal magasabb, mint a túszoké (84) illetve a halálos áldozatoké (20). Azt is ki kell emelnünk, hogy a legtöbb sérült (198) Franciaországhoz köthető az egész kontinensen. Spanyolországhoz hasonlatosan a túszok magas száma egyetlen esethez köthető, amelyben 83 személyt ejtettek foglyul. (Az eset Marseille-ben és Párizsban történt 1999-ben és Stefano Savoranihoz köthető). A belföldi extrémista csoportok leggyakrabban ebben az országban is a kormányt támadták (8 támadás a 36-ból). Az adatok azt mutatják, hogy a leggyakoribb támadástípus a robbanószer/robbantás volt, amelyet 22 esetben alkalmaztak.

GÖRÖGORSZÁG

Görögország a délkelet-európai régióban helyezkedik el, amely a második legmagasabb összesített áldozatszámmal jellemezhető (686). Ebben a régióban az áldozatok 68 százaléka megsérült, 31 százaléka pedig életét vesztette.

Görögország összesített áldozatszáma (214) a legmagasabb a régióban és a harmadik legmagasabb egész Európában. A halálos áldozatok száma (114) kiugróan magas a sérültek számához (100) képest.

Egész Európában Görögország rendelkezik a legtöbb halálos áldozattal (114).

A legtöbb halálos áldozatot (20) követelő merényletet egy anarchista csoport követte el 2010-ben Athénban. Az extrémista csoportok itt is a kormányzatot támadták legtöbbször, 100 alkalommal a 205 esetből. A robbanószer/robbantás volt a leggyakoribb alkalmazott taktika (109 incidens).

Elemzésünkből az derül ki, hogy a legaktívabb csoportok a következők voltak Görögországban: A Tűz Sejtjeinek Összeesküvése (19), a Makacsságot Promótálók Tanácsa (4), Népakarat (4), Fegyveres Forradalmi Akció (3), a

Lelkiismeretes Gyújtogatók (3), a Harcoló Gerilla Formáció (3), a Forradalmárok Szektája (3) és a Zéró Tolerancia (3).

ALBÁNIA

Albánia a délkelet-európai régióban található, amely a második legmagasabb összesített áldozatszámmal rendelkezik (686). Ebben a régióban az áldozatok 68 százaléka megsérült, 1 százalékát túszul ejtették, 31 százaléka életét vesztette.

Az áldozatok összesített számát tekintve (211) Albánia a második legérintettebb ország ebben a régióban és a negyedik az egész kontinensen. A sérültek száma (140) itt is magasabb, de a halálos áldozatok száma is nagyon magas (65) a túszok relatíve alacsony számához (6) képest.

Albániában a második legmagasabb a halálos áldozatok aránya mind a régióra, mind az egész kontinensre nézve. Az adatok azt mutatják, hogy 58 incidens történt az országban, amelyekből a legtöbb (29) a kormányzat ellen irányult. A leggyakrab támadástípus a robbanószer/ robbantás volt, amelyet 34 alkalommal használtak az elkövetők.

NÉMETORSZÁG

Németország a nyugat-európai régióban helyezkedik el, amely a legmagasabb összesített áldozatszámmal rendelkezik (791). Az áldozatok 80 százaléka sérüléseket szenvedett, 11 százaléka túszejtés áldozatává vált, míg 9 százaléka életét vesztette ebben a régióban.

Németország a második legérintettebb ország ebben a régióban és az ötödik az egész kontinensen, ha az összesített áldozatszámot (196) nézzük. Az áldozatok legnagyobb része (182) sérüléseket szenvedett, míg 18-an életüket vesztették. Túszejtés a vizsgált időszakban nem történt.

Rendkívülinek mondható, hogy két incidens 74, illetve 65 áldozattal járt. Mind a két incidens Rostockban történt 1992-ben és szélsőjobboldali csoportok követték el őket.

A kormányzati célpontok itt is a leggyakrabban támadottnak bizonyultak, a 23 incidensből 11 alkalommal ilyen célpontok ellen irányult a támadás.

A legelterjedtebb támadástípus a gyújtogatás volt (8 eset).

SZERBIA

Szerbia a délkelet-európai régióban helyezkedik el, mely a második legmagasabb összesített áldozatszámmal jellemezhető (686). Ebben a régióban az áldozatok 68 százaléka megsérült, 1 százalékát túszul ejtették, 31 százaléka pedig életét vesztette.

Az összesített áldozatszámot tekintve (173) Szerbia a harmadik leginkább érintett ország ebben a régióban és a hatodik az egész kontinensen. A legtöbb áldozat (165) sérüléseket szenvedett, 8 életét vesztette, miközben túszejtés nem történt a vizsgált időszakban.

A sérültek magas száma alapvetően egy incidensnek köszönhető, amelyben körülbelül 150-en megsérültek 2008-ban Belgrádban.

Az extrémista elkövetők legtöbbször kormányzati célpontokat támadtak (24 esetben a 46-ból), a leggyakrabban alkalmazott taktika (támadástípus) a robbanószer/robbantás volt (36 eset).

NAGY-BRITANNIA

Nagy Britannia a nyugat-európai régióban helyezkedik el, amely a legmagasabb összesített áldozatszámmal írható le (791). Az áldozatok 80 százaléka sérüléseket szenvedett, 11 százaléka túszejtés áldozata lett és 9 százalékuk életét vesztette a régióban.

Az adatok azt mutatják, hogy az Egyesült Királyság a harmadik ebben a régióban és a hetedik az egész kontinensen az összes áldozat számát tekintve (169). A legtöbb áldozat (165) sérüléseket szenvedett és négyen meghaltak a nagyszabású belföldi extrémista incidensek következményeként.

A vizsgált periódusban az extrémista csoportok leggyakrabban az üzleti szektort (5), valamint magánszemélyeket és magántulajdont (5) támadtak meg. A robbanószer/robbantás taktikáját 13 alkalommal választották az elkövetés módszeréül.

4

Metodológia

STATISZTIKAI ADATOK GYŰJTÉSE

Küldetésére tekintettel az Athena Intézet egy kiterjedt adatbázist épített fel a belföldi extrémizmushoz köthető nagyszabású incidensekről annak érdekében, hogy feltérképezhetővé váljanak az alapvető mintázatok és trendek Európában. Az Intézet elsődleges célja az volt, hogy olyan adatokat gyűjtsön, melyek alapján megállapítható az incidensek száma, súlyossága, a földrajzi eloszlásuk, az áldozatok száma és típusa valamint az, hogy mely országok a legérintettebbek. Az Intézet azt is célul tűzte ki, hogy felvázolja az átfogóbb tendenciákat annak érdekében, hogy érthetőbbé váljon a jelenség dinamikája a vizsgált időszakban.

Ez a tanulmány kizárólag elemzői célokat szolgál. A statisztikai információk, amelyeken alapul tényszerű és

bárki által elérhető jelentésekből lettek összegyűjtve. Ezeknek a jelentéseknek a hitelessége ugyanakkor változó lehet. Ennek megfelelően az incidensek természetének és a tényszerű körülményeknek az értékelése az Athena Intézet elemzésének az eredménye és nem feltétlenül tükrözi a hivatalos szervek vagy kormányok értékeléseit.

Az Athena Intézet részletes adatbázist épített fel a statisztikai adatgyűjtés során. A többlépcsős folyamat magában foglalta egy kiinduló adatcsoport létrehozását, amely olyan elismert terrorizmus adatbázisokra épül, mint a START Global Terrorism Database[9], a RAND Database of Worldwide Terrorism Incidents[10], valamint a WITS Worldwide Incidents Tracking System[11]. Ezt a kezdeti adatcsoportot később kiegészítettük és ellenőriztük más, szintén nyílt, megbízható forrásokból.

---

[9] Globális Terrorizmus Adatbázis - National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START) - Global Terrorism Database (www.start.umd.edu/gtd)

[10] Globális Terrorista Incidensek Adatbázisa - RAND Corporation, RAND Database of Worldwide Terrorism Incidents (www.rand.org/nsrd/projects/terrorism-incidents.html)

[11] Globális Incidenskövető Rendszer - National Counterterrorism Center, United States Government - Worldwide Incident Tracking System (wits.nctc.gov)

Az Intézet által vizsgált adatbázis olyan kritikus belföldi extrémista incidenseket tartalmaz, amelyeket nem állami csoportok követtek el. Ezt megelőzően az Athena Intézet kidolgozott egy definíciót, ami olyan formális vagy informális csoportokként határozza meg a belföldi extrémista csoportokat, amelyek valamely ideológia mentén verbális, szimbolikus vagy fizikai agressziót követnek el bizonyos személyek vagy egy jól körülírható közösség ellen azok vélt vagy valós tulajdonságai miatt; a leggyakrabban nemzetiség, etnikai vagy faji hovatartozás, vallás avagy szexuális orientáció.

A nemzetközi terrorizmus nem belföldi extrémizmus. Ennek megfelelően az Intézet kiszűrte azokat az incidenseket, melyek nemzetközi terrorista aktivitáshoz voltak köthetők. A gyakorlarban ugyanakkor a két jelenséget elválasztó vonal bizonyos esetekben elmosódik – és feltétlenül szükségessé tesz további elemzést. Ezen adatbázis, valamint Kezdeti jelentés létrehozása érdekében az Intézet egy egységesített listát hozott létre az ignorálandó terrorista szervezetekről az Európai Unió. az Rgyesült Királyság és az Egyesült Államok kormányai által fenntartott releváns listák figyelembevételével.

Az adatbázis tényszerű és tárgyilagos információkon alapul, azonban külöböző korlátok és hiányos információk jelenlétével is számolni kell. Bizonyos

trendek és mintázatok vita tárgyai lehetnek, továbbá új információk jelenhetnek meg, amelyek megváltoztatják a feltételezéseinket egyes támadásokkal kapcsolatosan. Végezetül véleménykülönbségek lehetnek azt illetően is, hogy egyes támadások belföldi extrémizmusnak avagy a politikailag motivált erőszak valamilyen más formájának tekintendők-e.

A JELENTÉSBEN ALKALMAZOTT METODOLÓGIA

Az Intézet kialakította azokat a szempontokat, amelyek alapján egy belföldi extrémista **incidens nagyszabásúnak** minősül, így bekerül az adatbázisba. Az elsődleges cél az volt, hogy minden olyan merénylet összegyűjtésre kerüljön, amelyik – elsősorban az áldozatok magas száma miatt – jelentős politikai megrázkódtatást okozott. Következésképpen az alábbi feltételek közül legalább egynek meg kellett valósulnia, hogy egy incidenst nagyszabásúként definiáljunk és így az adatbázis részévé váljon:

- Az erőszakos cselekmény több áldozattal (halálos, sebesült, túszejtés) kellett, hogy járjon.

- A célponttípus a következő kategóriák vamelyike kellett, hogy legyen: kormányzat, hadsereg, rendőrség, vallási intézmény.
- Olyan csoportok kellett, hogy elkövessék, amelyek több atrocitáshoz köthetők, nagyon aktívak, avagy hosszú időn keresztül működtek.

Egy **incidens elkövetési ideje** az 1990-2010 közötti időszak. Azok az incidensek, amelyek a volt Jugoszlávia területén történtek a balkáni háborúk alatt, nem kerültek be az adatbázisba.

A **támadások súlyosságának** értékelése érdekében az áldozatokat három kategóriára osztottuk: (1) halálos áldozat, (2) sebesült és (3) túsz.

A **célponttípusok** alapvetően az incidensek áldozatai, pl. civilek, üzletek, hadsereg, rendőrség, ahogy azt a megfelelő fejezetben részleteztük.

A egyes **támadástípusok** az elkövetés metódusára vonatkoznak, pl. fegyveres támadás, robbanószer/ robbantás, ahogy azt a megfelelő fejezetben részleteztük.

A kutatás **földrajzi határait** az európai kontinens jelenti, amelyet három kontextusban vizsgáltunk.

(1) Európa egésze, amely a földrajzi értelemben vett Európát jelenti. Fehéroroszország, Oroszország,

Törökország, Ukrajna, Andorra, Ciprus, Izland, Liechtenstein, Málta, Monaco, San Marino és a Vatikán nem kerültek be a vizsgált országok közé megbízható információk hiányában.

(2) Nyugat-, és Kelet-Európa közötti különbségek, eltérések. A határt Kelet és Nyugat között a vasfüggöny mentén húztuk, ennek megfelelően a keleti országok azok, amelyek a volt Szovjetunió vonzáskörébe tartoztak a második világháborútól a 90-es évekig.

(3) Az európai régiók közötti különbségek, amelyeket a következő felosztásban vizsgáltunk:

(i) Közép-Európa: Csehország, Lengyelország, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia

(ii) Észak-Európa: Észtország, Finnország, Lettország, Litvánia, Norvégia és Svédország

(iii) Délkelet-Európa: Albánia, Bosznia és Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Görögország, Macedónia, Montenegró és Szerbia

(iv) Délnyugat-Európa: Olaszország, Portugália és Spanyolország

(v) Nyugat-Európa: Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Hollandia, Írország, Luxembourg, Németország, Nagy Britannia és Svájc.

Az elkövetők **ideológiai háttere** a politikai radikalizmusuk alapján került meghatározásra a szélsőbal-szélsőjobb skálán az általános politikatudományi konszenzus figyelembe vételével.

Ahhoz, hogy egy incidens az adatbázisba kerüljön, teljes mértékben meg kellett valósulnia. A meghiúsult támadásokat és beugratásokat figyelmen kívül hagytuk. Spontán módon elkövetett gyűlölet-bűncselekmények, amelyeknek nem volt célja a nagyarányú pusztítás elérése, nem kerültek bele az adatbázisba. Azt ugyanakkor le kell szögeznünk, hogy az információk hiányos volta miatt bizonyos esetekben nagyon nehéz eldönteni, hogy egy támadás spontán vagy megtervezett volt-e.

A belföldi extrémizmus körében elkövetett erőszakos cselekményeket változatos csoportok követik el eltérő körülmények között és különféle célokkal. Ebből kifolyólag nem támaszkodhatunk kizárólag az incidensekről összegyűjtött adatokra a belföldi extrémizmus elleni harc sikerességét illetően.

Az Athena Intézetről

Az Athena Intézet az emberi méltóság és a legsebezhetőbb közösségek védelmére jött létre; fellépve az extrémista csoportok és ideológiák ellen annak érdekében, hogy megőrizze és megerősítse a demokrácia eszméjét Európában. Tágabb értelemben az Intézet tevékenysége arra irányul, hogy megelőzze a kisléptékű emberi jogsértések nagyszabású biztonságpolitikai kihívássá válását.

Adatgyűjtő tevékenysége és független vizsgálatai révén az Intézet a belföldi extrémizmus jelenségéről objektív tájékozatást ad, ami egyben az Intézet tényekre támaszkodó elemzéseinek alapjául is szolgál. Az elemző tevékenység célja, hogy feltárja a változásokat a biztonsági környezetben. Az Intézet közvetlen kapcsolatot alakít ki a legfontosabb döntéshozókkal, ami mellett nyilvános kezdeményezéseket is indít, hogy formálni tudja a társadalmi diskurzust azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az európai közösség biztonságához.

Az Athena Intézet az angolszász világban elterjedt független kutatóintézetek hagyományaira támaszkodva, egy magánalapítvány keretei között működik, tevékenysége pártpolitika-semleges. Függetlenségének fenntartása érdekében az Intézet a magyar állami költségvetésből származó forrásokra nem pályázik, illetve olyat nem fogad el.

Athena Institute